

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG48O0035

ชื่อโครงการ: ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนใน
จังหวัด เชียงราย

ชื่อนักวิจัย : สุจิตราภา พันธวิไล และ ชีรเทพ ชนไม่ตรี
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

E-mail Address : sujitrpa@mfu.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : 1 กรกฎาคม 2548 - 30 มิถุนายน 2549

โครงการวิจัยในหัวข้อ “ศักยภาพและความต้องการของชุมชนในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชน ปัญหาและอุปสรรค ความต้องการของชุมชนในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย และเสนอแนะรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย รูปแบบการวิจัยมีลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยให้กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษาของจังหวัดเชียงราย ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ จำนวน 179 คน หมู่ที่ 1 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จำนวน 125 คน และ บ้านพญาเลาตุ ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง จำนวน 96 คน รวมทั้งสิ้น 400 คน รวมทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและจัดอภิปรายกลุ่มจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษาทั้ง 3 แห่ง รวมจำนวน 35 คน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า

1) ศักยภาพของชุมชนในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

ชุมชนในพื้นที่ศึกษามีองค์ประกอบของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมด้านสิ่งแวดล้อมและการเข้าถึง การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในพื้นที่ศึกษาและอาศัยอยู่ในถิ่นกำเนิดของตนมานานกว่า 16 ปี มีอาชีพหลักในการค้าขาย รับจ้าง เกษตรกรรม รวมทั้งส่วนหนึ่งยังมีความสามารถพิเศษหลายด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่และเป็น

อาชีพเสริมให้แก่ชุมชนได้ แต่ในด้านศักยภาพในการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ทุกพื้นที่อยู่ในระดับไม่เคยมีส่วนร่วม มีเพียงกิจกรรม 3 ประเภทเท่านั้นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในระดับนานๆ ครั้ง

2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย - ชุมชนในพื้นที่ศึกษา อยู่ในระดับไม่มีปัญหาในด้านลักษณะทางกายภาพและด้านสภาพความเป็นอยู่ สิ่งที่น่าสนใจคือ ชุมชนในพื้นที่ศึกษามีปัญหาอยู่บ้างในด้านรายได้ซึ่งไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกชุมชน บ้านพญาเลาอยู่ ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง ชุมชนมีความภูมิใจในสภาพความเป็นอยู่และวัฒนธรรมท้องถิ่นสูง หมู่ที่ 1 บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ มีปัญหากับภาครัฐ ในขณะที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลและแกนนำหมู่บ้าน รวมถึงครอบครัวที่ดี ส่วนด้านความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชุมชนในพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับมีความเข้าใจในความหมายของการท่องเที่ยว แม้จะยังคงมีความเข้าใจผิดอยู่บ้างในหลายประเด็น

3) ความต้องการของชุมชนในการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย - กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา มีความต้องการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนด้วยค่าเฉลี่ยโดยรวมในระดับมาก โดยหมู่ที่ 1 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน มีความต้องการเป็นอันดับแรก โดยทั้งนี้ ชุมชนทุกพื้นที่ศึกษามีความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวในทุกด้าน เรียงตามลำดับที่ชุมชนให้ความสำคัญ ดังนี้คือ ต้องร่วมปฏิบัติและดำเนินงาน ต้องการร่วมคิด ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ต้องการรักษาและแบ่งปันผลประโยชน์ และ ต้องการร่วมติดตามและประเมินผล

4) เสนอแนะรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย

ผู้วิจัยขอเสนอรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดเชียงราย ดังนี้ 1) สำหรับหมู่ที่ 1 บ้านหัวเวียง ตำบลเวียง อำเภอเชียงของ คือ ความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สภาตำบล และ ชุมชน 2) สำหรับหมู่ที่ 1 บ้านป่าหุ่ง อำเภอพาน คือ ความร่วมมือระหว่างชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชน และ 3) สำหรับบ้านเลาอยู่ ตำบลตับเต่า อำเภอเทิง คือ ความร่วมมือระหว่างชุมชน และรัฐ ทั้งนี้ ทุกรูปแบบจะต้องมีคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยว และคณะกรรมการที่ปรึกษา

คำหลัก: ศักยภาพของชุมชน ชุมชน ความต้องการของชุมชน การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยว

ABSTRACT

Project Code : RDG48O0035

Project Title : Potentiality and Needs for Tourism Planning and Management of Local Communities in Chiang Rai Province

Investigators : Phanwilai S. and Chonmaitree A.
Mae Fah Luang University

E-mail Address : sujitrapa@mfu.ac.th

Project Duration : 1 July 2005 - 30 June 2006

The main objective of this research is to study the potential, problems and obstacles, communities' needs of tourism planning and management in order to introduce the suitable tourism planning and management model or framework for Chiang Rai province. All three sampling communities consisted of Baan Hua Wiang, Baan Pa Hung, and Baan Phya Lao-U in Wiang district, Paan district, and Toaung district, the representatives of high, medium and low potentiality communities accordingly. The method of this research were quantitative and some qualitative, the data were collected through questionnaires, in-depth interview and group discussion, and describe the result by rating scale combined with the content analysis. The results of this study were as follows:

1) Potentiality of Tourism Planning and Management of Local Communities in Chiang Rai Province - Potentiality of the community in all three sampling communities is the involvement in culture, tradition and community environment preservation for tourism. For donation for tourism activities is in the same for both Baan Hua Wiang and Baan Pa Hung. Treating and dividing community-based tourism benefit is different but yet the same in two aforementioned communities. Baan Pa Hung and Baan Phya Lao-U have slightly different in involvement. These two sampling communities do not involve in tourism problem solving with community meeting. The same is also applied with government aids.

2) Community's problems and obstacles in Tourism Planning and Management of Local Communities - From the total average value, there is the least amount of problem in community's physical problems and obstacles in tourism planning and management. Highly proud of rural culture and living is in Baan Phya Lao-U, which is in the opposite for Baan Hua Wiang that has problem with the government. On the other hands, the relationship with individual, community's leader, and family is good in Baan Hua Wiang. Most of potentiality sampling community understand the definition of tourism, even though still misunderstand in many aspects of tourism.

3) Community's needs in Tourism Planning and Management - All three sampling community has high level of needs in tourism planning and management. Ban Pa Hung needs the most in tourism planning and management. Consequently, all potentiality areas need tourism planning and management in the following areas: corporate in tourism operation and practice, collaborate in brainstorming and solving the problem, sharing the benefit in tourism, and collaborate in following and evaluating the result.

4) Suggestion in Tourism Planning and Management framework for Chiang Rai Province - Three frameworks of tourism planning are introduced for different level of potentiality sampling communities. First is for Baan Hua Wiang– collaboration between local administrative organizations and community. Second framework is for Baan Pa Hung – corporation between community, public and private sectors. Third framework is for Baan Phya Lao-U – corporation between community and government. Tourism Village Committees and Advisory Committees will need to be involved in all frameworks to collaborate among each sector.

Keywords: Potentiality of local communities, Local community, Community's needs,
Tourism planning and management